

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглядається проблема формування професійно-економічної культури студентів вищих навчальних закладів у сучасних умовах модернізації освіти. Сьогодні істотно зростає роль вищого навчального закладу в умовах розвитку тенденцій глобалізації, які поширюються на всі сфери соціально-економічного життя, в тому числі і на освіту як складову частину культури. Відповідно до логіки дослідження, правомірним є визначення авторського бачення процесу формування професійно-економічної культури, що полягає в логічній погодженості цілей, засобів і методів цілісного педагогічного процесу з урахуванням ціннісних мотивацій, а сутність і спрямованість його - у реконструюванні гуманістично орієнтованих моделей навчання і виховання. Формування професійно-економічної культури студентів повинно здійснюватися і на заняттях, і в позааудиторній навчально-виховній діяльності. Професійно-економічну культуру студентів економічних спеціальностей ВНЗ ми розглядаємо не як просту суму знань, умінь і навичок, а трактуємо її більш широко - як частину загальної культури, що має своєю метою подальше удосконалення і самовдосконалення особистості та компетентності майбутнього фахівця.

Ключові слова: модернізація освіти, професійна культура фахівця, професійно-економічна культура, цілісний педагогічний процес, моделі навчання і виховання, компетентність майбутнього фахівця.

Глибокі соціально-економічні зміни в світі, перехід до ринкової економіки ставлять перед сучасним суспільством важливу педагогічну проблему - сформувати економічну культуру молоді людини, яка сприятиме здійсненню ефективної економічної діяльності та дозволить оцінювати цю діяльність з позиції не тільки економічної доцільності, а й моральної цінності.

Сучасність висуває високі вимоги до економічної підготовки фахівців. Проте, сутність цієї підготовки не узгоджується із запитамі суспільства та роботодавців: економічні знання мають суто теоретизований характер, відірваний від реальної дійсності, а студенти не володіють достатнім рівнем економічної культури

Актуальність проблеми полягає в тому, що економічне виховання молоді стає першочерговим завданням системи вищої освіти. Необхідно привчати майбутніх фахівців до того, що будь-яке рішення, будь-яка дія мають бути економічно обґрунтованими. Вивчення кожного технічного пристрою, кожного технологічного рішення і дії має передбачати їх економічний аналіз та економічне обґрунтування. І навпаки, кожен економічний проект, кожне економічне рішення слід підкріплювати відповідним технологічним забезпеченням.

Дослідники зазначають, що ядром економічної культури суспільства є розвинута громадська економічна свідомість, де формуються ціннісні, нормативні основи економічного буття, тим самим, розвинена громадська економічна свідомість є ідейним джерелом творчої діяльності у економічній сфері. Розгляд сутності економічної культури суспільства дозволяє усвідомити її тісний взаємозв'язок з типом мислення, менталітетом і традиціями народу. Саме ці чинники визначають цінності та ідеали, що знаходять вираження і закріплення в економічній системі суспільства.

Загальновідомо, що розвиток у трудовій, виробничій діяльності залежить від того, хто буде займатися цією діяльністю. Мотивацію вибору формує багато факторів, але головне – це освіта, професійне становлення фахівця. Дослідження цього феномена в педагогічній науці відносять до проблем професійного навчання і виховання як базових категорій, що визначають процес формування професійної культури особистості.

Аналіз досліджень та публікацій. Вивчення педагогічної та психологічної літератури показало, що проблемі формування професійної культури особистості, і зокрема економічної, вже приділяли певну увагу науковці А.Аменд, Ю.Васильєв, О.Вачевський, А.Нісімчук, О.Плахотнік, О.Падалка, І.Сасова, І.Смолюк, О.Шпак, які досліджували соціально-економічні

питання, а саме: економічну освіту та виховання молоді. Вчені Є.Бондаревська, Л. Макарова, А. Маркова, П.Решетников, Ю.Шаров вивчали способи формування професійної культури. І.Ісаєв та його учні виділяють професійну культуру як атрибутивну властивість окремої професійної групи людей, що представляє собою ступінь оволодіння прийомами і способами вирішення спеціальних професійних задач.

Але, незважаючи на безумовну цінність і значимість досліджень, очевидна фрагментарність розробок обумовлює необхідність системного вивчення та узагальнення теоретичних і прикладних засад проблеми формування професійної економічної культури в системі підготовки студентів. Побудова такої системи стосовно економічних спеціальностей особливо актуальна, постільки формує у свідомості студентів сучасні соціально-економічні уявлення і поняття.

Мета цієї статті полягає у висвітленні питання змісту професійно-економічної культури студентів, підходів до проблеми сприйняття, визначення процесу формування професійної культури, економічної культури, професійно-економічної культури студентів економічних спеціальностей з врахуванням усіх складових цілісного педагогічного процесу (ЦПП).

Виклад основного матеріалу. Короткий огляд джерел і літератури з даної проблеми показав, що процес передачі культури, формування професійної, економічної культури відбувається, практично, поза часовими рамками і нами підкреслюється значимість цього процесу. Молоде покоління орієнтоване в майбутнє, отже мова йде про застосування отриманих знань, умінь і навичок, але вже в іншому часовому витку, в інших економіко-соціальних умовах. Передача культури, знань від старшого покоління до молодшого - це ретроспективна дія, що спостерігається в нинішній відрізок часу, у процесі навчання. За переконанням І. Лернера, процес навчання повинен знаходити своє завершення у культурі, ціннісному сприйнятті особистістю всього засвоєного [4].

Ми припускаємо, що дослідження сутності цього феномена можна проводити, виходячи із системи виробничо-педагогічної культури, розробленої І. Ісаєвим для вишів. Автор виділяє наступні структурні компоненти: аксіологічний, технологічний, індивідуально-творчий.

«Аксіологія» - філософське вчення про цінності; аксіологічний – такий, що має ціннісне значення (О.Плахотнік) [6, с. 103]. У нашому дослідженні цей компонент представлений наступними важливими цінностями: мотиваційною значимістю професійно-економічної культури; когнітивною («пов'язаною з пізнанням») і ціннісно-емоційною.

Зміст компонентів визначався шляхом анкетування. Професійно-економічна культура – вид знань, який включає в себе економічну і професійну культуру через компоненти, критерії, рівні і особистісні якості фахівця. В умовах ВНЗ знання закладені в цілісний педагогічний процес (ЦПП), що знайшло відображення в державних стандартах освіти, навчальних планах, навчальних та робочих програмах.

Відповідно до логіки дослідження, правомірним є визначення нашого бачення процесу формування професійно-економічної культури, що полягає в логічній погодженості цілей, засобів і методів цілісного педагогічного процесу з урахуванням ціннісних мотивацій, а сутність і спрямованість його - у реконструюванні гуманістично орієнтованих моделей навчання і виховання. Очевидно, що формування професійно-економічної культури студентів повинно здійснюватися і на заняттях, і в позааудиторній виховній роботі. Ми звужуємо проблему, розглядаючи формування професійно-економічної культури студентів ВНЗ тільки в процесі навчання. Професійно-економічну культуру студентів економічних спеціальностей ВНЗ ми розглядаємо не просто як суму знань, умінь і навичок, а трактуємо її більш широко - як частину загальної культури, що має своєю метою подальше удосконалення і самовдосконалення. Бути культурним - значить уміти професійно користуватися безліччю речей, втілювати в собі і пропускати через себе все те, що створене тисячоліттями й актуальне сьогодні.

У цьому ж контексті висловлюється і М.Махмутов, підкреслюючи, що професійно-функціональна неграмотність виникає як наслідок науково-технічного прогресу, тобто створює деяке «відставання» індивідуума; але ж саме вона і породжує потребу в самоосвіті,

саморозвитку. О.Яковлева, вивчаючи проблему розвитку професійної культури особистості, відзначає, що характеристики професіоналізму є не предметними, а процесуальними. Кожна людина перетворює цей досвід в особистісний сенс.

Розгляд цієї проблеми з особистісної позиції дає підстави для твердження, що актуальна форма творчої самореалізації, як складової професійної культури, включає в себе механізм розгортання професійного творчого потенціалу особистості [5]. Особистісна культура відрізняється від усього накопиченого багатства культури, зокрема, тим, що завжди несе в собі уявлення про цілі, мотиви і потреби, характерні саме для даної особистості. Мотивації або потреби особистості, як її стан, розглядаються в якості складової її професійної культури. Доведено, що в переліку вищих потреб людини одне з головних місць займає мотивація в самореалізації [4]. Діяльність у політехнічній, соціальній, духовній сферах суспільного життя передбачає постійне оновлення знань, одержання нових культурних настанов, їхнє осмислення.

Назване положення дає нам можливість вважати науково обґрунтованим тлумачення професійно-економічної культури, насамперед, як здатності фахівця в царині економіки відкривати нові знання. Отже, поняття «професійна культура фахівця» ми розуміємо як сформованість професійних економічних знань, умінь і навичок, які є головним показником, що дозволяє судити про фахівця, як про професіонала; професійна культура є низкою вимог, які ставляться перед певною групою фахівців, а також способи виконання цих вимог. Разом з тим, не менш істотною ознакою професіоналізму є і здатність студентів до організації і контролю свого навчання, самостійна робота з організації своєї професійної діяльності та уміння вибірково освоювати економічну інформацію. Специфіка професійно-економічної культури студентів ВНЗ полягає в тому, що вона формується у сфері спілкування. У зв'язку з цим важливим фактором, головною складовою педагогічного процесу стає індивідуально-орієнтована взаємодія викладача зі студентами (І. Бех, Н. Бібік, І. Зязюн, Т. Давиденко, І. Ісаєв, О. Плахотнік, О. Савченко, Н. Шеховська та ін.).

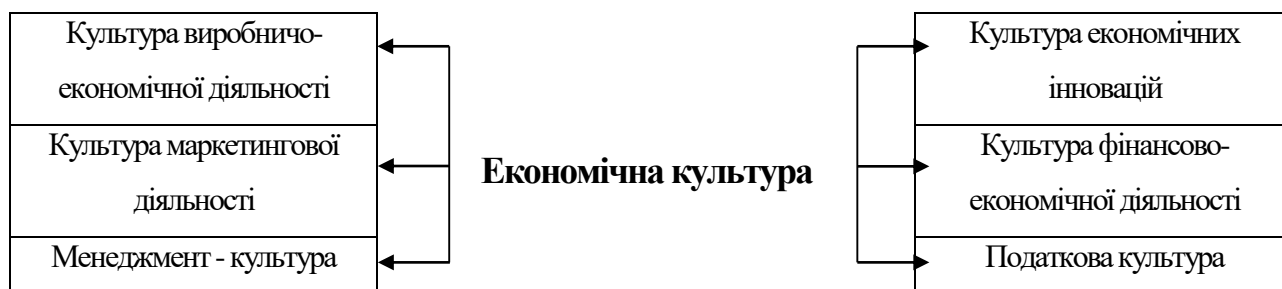
У свою чергу, виконання будь-якої ролі стає можливим завдяки тому, що існують суспільні норми, форми ідеальної поведінки, загальноприйняті правила, які обмежують дії кожного індивіда. Форми, способи і сфери прояву творчих начал у цій роботі нерозривно пов'язані з формуванням професійної культури студентів. Професійна культура студентів, на нашу думку, - це рівень оволодіння навчальними нормами і науково-методичними принципами, експериментальною, дослідницькою і дослідно-конструкторською діяльністю в процесі навчально-професійної діяльності.

Вищевикладені аргументи дозволяють констатувати той факт, що істотно змінилися не тільки соціально - економічні джерела розробки проблеми економічної культури, але також значно розширилася предметна царина її об'єктивного існування і буття.

Економічна культура характеризує економічні відносини, комунікативні зв'язки, які виникають між людьми з приводу виробництва, обміну, розподілу споживання матеріальних благ; економічні відносини, що визначають всі інші суспільні відносини, є їх базисом; а комунікативні процеси визначає економічний склад мислення. Практичне застосування студентами набутих професійно-економічних знань, умінь і навичок можна представити у вигляді структури економічної культури в таблиці 1.

Під економічною культурою студентів розуміємо спеціалізовані економічні знання, інтереси, уподобання, які надаються студентам і які стають підставою їхніх цілеспрямованих дій у процесі наступного відтворення, творчого застосування теоретичних і практичних знань. На наших очах формується нова етика ділових відносин, де студенти будуть конструкторами і провідниками економічної культури [2]. У зв'язку з цим організація навчальної діяльності в ВНЗ має

СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

професійну спрямованість, сприяє систематизації, поглибленню і практичній реалізації теоретичних знань, дозволяє інтегрувати зазначені аксіологічний, технологічний, творчий, і особистісний компоненти професійно-економічної культури.

Аксіологічний компонент стимулює пізнавальний процес визначення цінностей економічної культури, яка включає економічні теорії, ідеї, погляди, знання. Цінностями економічного виховання є економічні якості і норми поведінки: дисциплінованість, завзятість, організованість. У структурі професійної, економічної культури цінності виконують функцію перспективних стратегічних цілей і мотивів життя і діяльності. Творчий компонент діяльності по формуванню професійно-економічної культури пов'язаний з визначенням кінцевої мети діяльності на етапах планування, проектування технологій її досягнення. Технологічний компонент містить у собі: аналітичні спостереження, моніторинг процесу формування професійно-економічної культури студентів ВНЗ з наступним коректуванням і індивідуально-особистісний підхід. Полягає в оволодінні професійними знаннями та вміннями; гностичною діяльністю у процесі формування економічної культури; діагностичною діяльністю, пов'язаною з оцінкою взаємодії компонентів системи формування економічної культури і визначенням впливу на неї факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Особистісний компонент дає оцінку самообілізації в комунікативній діяльності, пов'язаній зі встановленням комунікативних зв'язків, контактів з учасниками процесу формування професійно-економічної культури студентів економічних спеціальностей ВНЗ.

Слід зазначити, що особистість студента в економічному суспільстві отримує нові можливості для самореалізації і розвитку шляхом застосування культурно - практичних, професійних знань. На думку Б.Батищева, В.Дружиніна [4], професійна культура обумовлена зовнішніми або внутрішніми раціональними причинами. Тобто, процес формування професійно-економічної культури студентів економічних спеціальностей ВНЗ може бути успішно реалізований тільки з урахуванням впливу на нього факторів і умов як зовнішнього, так і внутрішнього середовища функціонування педагогічної системи. У філософській літературі фактори трактуються, як причини, як рушійна сила, як умови, що сприяють цьому процесу, або гальмують його.

Варто підкреслити, що в педагогічній і психологічній літературі фактори розуміються як основні причини і умови здійснення процесу, як рушійні сили формування особистості, як задачі виховання й особливості учнів [6]. У педагогічному процесі виділяють об'єктивні (соціальні, педагогічні) і суб'єктивні (психологічні) фактори. Формування професійно-економічної культури студентів економічних спеціальностей ВНЗ тісно пов'язане із зовнішньою і внутрішньою діяльністю студентів, з їх внутрішнім станом, зовнішніми умовами. Цей взаємозв'язок визначає діяльність, рух, розвиток. Будучи відображенням зв'язку внутрішнього стану особистості з зовнішніми обставинами, фактори носять психолого-педагогічний характер. Це дозволяє говорити про зв'язок педагогічного процесу із соціально-педагогічними і психологічними факторами.

Стає очевидним, що потрібно характеризувати фактори стосовно студентів як зовнішні і внутрішні. До зовнішніх нами віднесені:

- суспільні потреби, виражені в соціальному замовленні і реалізовані засобами управління системою професійної підготовки (до зовнішніх факторів, що впливають на процес формування професійно-економічної культури, віднесені: внутрішня і зовнішня політика держави, міжнародні відносини, закони і підзаконні акти, стан економіки, науково-технічний прогрес, соціокультурні фактори); колектив викладачів ВНЗ, стиль управління педагогічним процесом.

Зовнішні фактори є рушійною силою процесу формування особистості у студентів тільки в сполученні з внутрішніми. «Зовнішній вплив, - вважає С.Рубінштейн, - дає той чи інший психічний ефект лише переломлюючись через психічний стан суб'єкта, через сформований у нього лад думок і почуттів. Будь який психічний процес протікає як би на фоні певного психічного стану людини, що обумовлює його протікання» [7].

До внутрішніх факторів у психолого-педагогічній літературі відносять і прийняті нами: інтелектуальний фактор (пізнавальний); емоційний фактор (емоційно-ціннісний); діяльнісно-практичний фактор; вольовий фактор (регулятивний).

Власне кажучи, професійно-економічна культура студентів ВНЗ пов'язана, насамперед, з пізнавальною, розумовою діяльністю, що вимагає від особистості інтелектуальної напруги, активної творчої роботи, самопізнання своєї діяльності, сформованості досить великого числа розумових операцій; демонструє прихильність до лінійного (синергетичного) стилю мислення. Вивчення досвіду інших, аналіз, оцінка різних точок зору на вирішення будь якої проблеми, співвідношення вивченого досвіду зі своїми можливостями сприяють в кінцевому результаті виробленню «еталона», «ідеалу». У результаті формується нормувальна модель діяльності, виробляються об'єктивні критерії для самооцінки. Психологічний бік настанови на відношення до навчальної і професійної діяльності складає емоційний фактор. Прояв даного фактора можна спостерігати в ціннісних орієнтирах особистості, у стійких емоційних станах, у відношенні людини до дійсності, до навколишніх, до себе, до своєї діяльності, що виникає на основі самоаналізу і самооцінки, її якості і результатів. Діяльнісно-практичний фактор формування професійно-економічної культури студентів ВНЗ тісно пов'язаний з когнітивним, інтелектуальним, аксіологічним і емоційним факторами. Аксіологічний фактор сприяє свідомому регулюванню особистістю своїх дій; прояву компетентності. Це дає: зміну в знаннях; зміну у відношеннях; індивідуальній поведінці, впливаючи тим самим на сутність і зміст професійно-економічної культури студентів ВНЗ.

Готових розробок і визначень професійно-економічної культури студентів немає, але разом з тим у педагогічному історико-культурному досвіді є напрацювання, які і дозволяють нам визначити досліджувану категорію і умови її формування. Професійно-економічна культура студентів економічних спеціальностей ВНЗ – це інтегративна особистісна освіта, що являє собою єдність аксіологічного, технологічного, творчого і особистісного компонентів і яка забезпечує продуктивну професійну діяльність майбутнього фахівця в економічній сфері.

Посилення ролі знань, культури в суспільному розвитку, поступове перетворення їх в основний капітал змінюють роль освітньої системи в структурі суспільного життя на перетині століть. Практичне формування нової освітньої системи в роки незалежності України супроводжується теоретичними розробками в цій царині. Ідея неперервної освіти, як універсальна форма діяльності, в концепціях економічного суспільства має принципове значення як з соціальної, так і з особистісної точок зору. Система професійної неперервної освіти орієнтована на нові цінності, на нові настанови, новий стиль життя. Інформація, культура стають тим фундаментальним соціальним фактом, який лежить в основі економічного виховання і розвитку.

Таким чином, з метою уточнення проблематики процесу формування професійної культури, удосконалення і підвищення професійної кваліфікації (яка теж є культурологічною підготовкою), теорія професійної підготовки фахівця має задачу удосконалення професійних функцій на більш високому рівні.

На наш погляд, професійна економічна освіта повинна дати студентам певну систему знань, умінь і навичок економічної діяльності шляхом економічного навчання, виробити навички економічного мислення, сформувати професійно-економічну культуру студентів економічних спеціальностей ВНЗ.

Під теоретичними економічними знаннями ми розуміємо сприйняття, збереження в пам'яті і відтворення фактів економічної науки, понять правил, законів і теорій економіки. Емпіричні економічні знання визначимо, як набуті з досвіду, практики. Під економічними вміннями будемо розуміти підготовленість до практичних і теоретичних дій, що виконуються швидко, точно, свідомо, на базі засвоєних знань і набутого досвіду. Навички визначимо як автоматизований компонент діяльності з високим ступенем досконалості, що виконується під контролем свідомості, але без участі уваги.

Ефективне вирішення задачі формування професійно-економічної культури визначається системою педагогічних засобів навчального процесу в професійній підготовці фахівця. У нашому дослідженні системою є професійна економічна освіта вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, система підготовки студентів, викладачів до процесу формування професійно-економічної культури, система принципів, цілісний педагогічний процес.

Тобто, професійно-економічна освіта полягає у створенні педагогічно обумовлених умов, методів для успішного формування професійно-економічної культури, глибоко осмисленого і міцного засвоєння економічної теорії, розвитку якостей особистості (таких як працелюбність, дисциплінованість, організованість, високі моральні якості, діловитість, творча індивідуальність, здатність до саморозвитку і самореалізації, професійна мобільність і ін.).

Процес навчання являє собою управління діяльністю студентів, де присутня передача теоретичних знань, прийомів діяльності викладача студентам.

Інше - "зворотний зв'язок", направлений від студента до викладача, який здійснюється в різних формах оцінки. Для досягнення цілей формування професійно-економічної культури вимагається організація такого навчання, яке б забезпечило перехід, трансформацію пізнавальної діяльності в професійну, у відповідності до зміни потреб, мотивів, цілей, дій, засобів, предметів і результатів. Підставою для подібного підходу, визначення може слугувати розуміння науковцями діяльності як системи, елементами якої є:

- суб'єкти, які спрямовують свою діяльність на пізнання, оцінювання, перетворення об'єктів;

- об'єкти, на які направлена діяльність суб'єктів;

- продукти творчої діяльності, створення суб'єктів;

- засоби і способи дій, за яких об'єкти перетворюються в продукти діяльності [4,6].

Необхідність подальшого вдосконалення навчання вимагає вирішення даної проблеми кожен раз на новому рівні. У навчальному процесі всі основні види соціальної діяльності людини – праці, спілкування, пізнання – специфічні. Характеризуючи професіоналізм в навчанні, дослідники, як правило, використовують термін "пізнавальна активність, творчість" і виділяють у її структурі теоретичні і практичні дії студентів у їх єдності.

Це явище, на нашу думку, можна вважати завданням колективу викладачів, вихователів, і це, в кінцевому результаті, зводиться до випуску фахівців.

У зв'язку з тим, що реформа, темпи і характер модернізації освіти залежать від викладацьких кадрів, педагогічні умови створюються колективом викладачів у процесі їхньої діяльності. За змістом організація діяльності викладачів у процесі формування професійно-економічної культури ділиться на виховну, суспільно-організаторську, методично-конструктивну. Під навчанням традиційно розуміється діяльність колективу навчального закладу, яка асоціюється з тим, чому вчать студентів викладачі, тобто навчання ототожнюється з викладанням. Навчання – це не те, що викладачі дають студентам у великому наборі навчальних курсів, а ті зміни, які відбуваються в осіб, що навчаються. Варто зазначити, що для навчального процесу характерна наявність розриву між викладанням (те, що дає особа,

яка навчає) і навчанням (те, що набуває, особа, яка навчається) [4]. Стає очевидним, що знищення розриву між викладанням і навчанням повинно відбуватися за рахунок зближення змісту і методів викладання, вимогливості до культури викладача, прагнення передати свої цінності, досвід, знання і культуру тим, хто навчається, що, в принципі, і є процесом передачі культури. Навчальний процес слід орієнтувати на навчання. А викладачу в ньому повинна відводитися роль засобу. Отже, навчання і виховання – взаємоспрямований процес; вони взаємопов'язані один з одним. Став класичним, висунутий І.Гербартом один із фундаментальних принципів педагогіки “виховуючого навчання”, за якого досягається органічний зв'язок між набуттям знань, умінь і навичок, засвоєнням досвіду творчої діяльності і формуванням емоційно-ціннісного ставлення до світу. Виховання – це процес, спрямований на засвоєння особистістю знань і умінь, які формують окремі якості [6].

Зміцнюється думка, що культурологічний аспект взаємостосунків у цьому процесі будується на обміні інформації як вербального так і невербального характеру. Засвоєння культури – це взаємоспрямований процес, для якого справедливі всі основні закономірності комунікативної діяльності. Успіх виховання передбачається успішністю комунікації між вихователем і вихованцем. Найбільш важливим у процесі викладання, вирішенні задач професійного виховання є особистість, її професійно-економічна культура.

Висновки. Підводячи підсумки, варто відзначити, що з точки зору вищевикладеного суть професійно-економічної культури студентів полягає у формуванні: цінностей економічного виховання, творчого професійного підходу до вирішення економічних ситуацій, мислення.

Вирішальну роль у формуванні економічної культури відіграє цілеспрямований процес професійної освіти, під час якого реалізується соціально-педагогічна функція, що передбачає передачу знань, умінь, навичок, вироблення особистісних якостей, що складають економічну освіченість. У нових економічних умовах широке поле професійного розвитку стає доступним тільки тим, хто увібрав у себе нові економічні цінності.

Тож, майбутній фахівець, випускник ХХІ століття – це соціальний тип особистості, який повинен об'єднувати в собі світоглядну культуру, високі моральні якості, діловитість і творчу індивідуальність, професійну компетентність, гуманістичне ставлення до світу, здатність до саморозвитку і самореалізації через сприйняту професійно-економічну культуру з виходом на конкурентоспроможність на ринку праці. Подальшого дослідження потребує сформованість економічної культури у студентів неекономічних спеціальностей ВНЗ, що сприятиме формуванню цілісної картини навколишнього світу, системних знань, системного мислення, системного підходу до вирішення складних комплексних міждисциплінарних завдань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Концепція розвитку економічної освіти в Україні // Освіта України. - 2004. - N 6.
2. Бобров В. Розвиток економічної освіти на етапі ринкових перетворень / Бобров В. // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1998. –N 5. – С. 115-121.
3. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна освіта : проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вінол, 2000. - С. 11- 57.
4. Исаев И.Ф. Теория и практика формирования профессионально-экономической культуры преподавателя высшей школы / И. Ф.Исаев. - Москва – Белгород, 2003. - 219с.
5. Лукінов І. Економічна наука й освіта в національних інтересах // Економіка України. – 1999. – N 11. – С.4-10.
- 6.Плахотнік О.В. Інтеграція екологічної і економічної освіти як основа формування екоцентричної свідомості / О.В. Плахотнік // Економічний вісник університету. Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – С.102-104.
- 7.Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. – М, 1976. – 240 с.

REFERENCES:

1. Kontseptsiya rozvytku ekonomichnoyi osvity v Ukrayini // Osvita Ukrayiny. - 2004. - N 6.

2. Bobrov V. Rozvytok ekonomichnoyi osvity na etapi rynkovykh peretvoren' // Pedagogika i psykholohiya profesiynoyi osvity. – 1998. –N 5. – С. 115-121.
3. Zyazyun I.A. Intel'ktual'no-tvorchyy rozvytok osobystosti v umovakh neperervnoyi osvity // Neperervna osvita : problemy, poshuky, perspektyvy: Monohrafiya / Za red. I.A. Zyazyuna – K.: Vinol, 2000.- S. 11- 57.
4. Ysaev Y.F. Teoryya y praktyka formirovaniya professyonal'no-ekonomicheskoy kul'tury prepodavatelya vysshey shkoly / Moskovskyy ped. hos. un-t ym. V. Y. Lenyna, Belhorodskyy hos. ped. un-t ym. M. S. Ol'mynskoho. - Moskva - Belhorod. 1993 .-219s.
5. Lukinov I. Ekonomichna nauka y osvita v natsional'nykh interesakh // Ekonomika Ukrayiny. – 1999. – N 11. – S.4-10.
6. Plakhotnik O.V. Neoeologichna osvita: problemy i perspektyvy rozvytku [monohrafiya] / O.V. Plakhotnik. – K.: Vydavnycho-polihrafichnyy tsentr «Kyivskyy universytet», 2009. -303s.
7. Rubynshchyn S.L. Problemy obshchey psykholohyy. M, 1976, s.240.

Рецензент: д.пед.н., проф. Сейко Н.А., Житомирський державний університет імені Івана Франка

д.пед.н., проф. Плахотник О.В.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

В статье рассматривается проблема формирования профессионально-экономической культуры студентов высших учебных заведений в современных условиях модернизации образования. Сегодня существенно возрастает роль высшего учебного заведения в условиях развития тенденций глобализации, которые распространяются на все сферы социально-экономической жизни, в том числе и на образование как часть культуры. В соответствии с логикой исследования, правомерным является определение авторского видения процесса формирования профессионально-экономической культуры, заключается в логической согласованности целей, средств и методов целостного педагогического процесса с учетом ценностных мотиваций, а сущность и направленность его - в реконструировании гуманистически ориентированных моделей обучения и воспитания. Формирование профессионально-экономической культуры студентов должно осуществляться и на занятиях, и в внеаудиторной учебно-воспитательной деятельности. Профессионально-экономическую культуру студентов экономических специальностей вузов мы рассматриваем не как простую сумму знаний, умений и навыков, а трактуем ее более широко - как часть общей культуры, имеет своей целью дальнейшее совершенствование и самосовершенствование личности и будущего специалиста.

Ключевые слова: модернизация образования, профессиональная культура специалиста, профессионально-экономическая культура, целостный педагогический процесс, модели обучения и воспитания.

Prof. Plakhotnik O.V.

FORMING OF PROFESSIONALLY-ECONOMIC CULTURE OF STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALITIES IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

In the article is examined the problem of forming of professionally-economic culture of students of higher educational establishments in the modern terms of modernisation of education.

Today the role of higher educational establishment grows substantially in the conditions of development of tendencies of globalization, that spread to all spheres of socio-economic life, including education as component part of culture. In accordance with logical research, legitimate is determination of authorial vision of process of forming of professionally-economic culture what consists in logical coordination of aims, facilities and methods of integral pedagogical process taking into account the valued motivations, essence and orientation of it - in reconstructing of the humanistically oriented models of studies and education.

Formation of professional and economic culture of students should be done in the classroom and in extracurricular educational activities. Professional and economic culture of students of economic

specialties universities, we examine not as a simple sum of knowledge, skills and interpret it more broadly - as part of a general culture that aims to further improvement and self-identity and competence of future specialist.

Keywords: modernization of education, culture expert, professional and economic culture, holistic pedagogical process, model training and education, competence of future specialist.